

Nro. 27.

**A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY
KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.**

Indúlt Bétsből Pénteken Oktober 2-ik napján 1812-dik
esztendőben.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é t s

Eg Cs. K. Felségek a' Koronaörökös Hertzeggel egyetemben, a' magok familiai jószágokra tett útjokból, Sept. 26-dikán kívánt jó állapotban hazaelértek. — Sept. 30-dikán *Laxemburgba* vették Császár és Császárné ő Felségek útjokat néhány napokra.

Spanyol és Portugallia Országok.

A' *Morning Chronicle* nevezetű Londoni Zsurnálnak 5-dik Septembéri darabja azt tartja, hogy Generál *Durban* az utolsó verekedésnek egyikében a' Portugalliai lovasságot jó rendbe hozván, 's könnyű ágyúkat adván segítségére, néhány Frantzia Svadronokba bé vágatott, 's annyira előre nyomúlt, hogy a' fő tábortól elk

szakasztatván, senkit sem lehetett segítségére küldeni. A' Portugallusok a' Frantziákat megtámadták, de hirtelen megfordultak, és a' mint lehetett futottak; a' hátok megett állot Német Dragonyosokra rohantak, és a' nékiek adott ártillériát oda hagyták, mellyek a' Frantziáknak hatalmokba estek. A' Portugalliai Dragonyosok mind addig hadi rendbe nem állottak, míg a' NémetLegiónak nehéz lovassága eleikbe nem ment, a' kik hasonlóképpen megtámadták az ellenséget, hanem sokat is vesztek, és a' Brigadának vezére *Jonquieres* Oberster, fogságra esett. A' Portugalliai hadi tisztek dítseretessen viselték magukat.

A' Spanyol országi újabb történetek felől semmi bizonyost nem találunk sem a' Frantzia sem az Anglus levelekben. Annyit észre lehet venni, hogy a' Frantziáknak a' Marschal *Marmont* Salamankánál történt megsabesedése után feles segítségek érkezett Frantzia Országból *Bayonne* felől. Tíz ezer emberre teszik annak a' Frantzia seregnek számát, a' mellyet Marsal *Massena* az úgy nevezett Portugalliai Frantzia ármáda segítségével *Bayonnén* által *Valadolidhez* vitt, a' melly várostól nem meszsze fekszik az ennekelőtte *Marmont* által vezéreltetett ármáda, azólta, hogy magát Salamankától vissza vonta.

Astorgát még meg nem vehették az Anglusok; és úgy látszik, hogy az ezt ostromló Anglus sereg ellen is számos Frantzia sereg indúlt útnak.

Gen. *Beresfordról* és a' több Anglus tisztekről, a' kik a' Salamankai verekedésben megsabesedtek vólt, azt olvassuk az Anglus levelek-

ben, hogy már nagy részint mind meggyógyultak.

Gen. *Hill*, a' ki *Badajoz* mellett tanyázik egy időtől fogva, 6000 Spanyolokból álló segítséget kapott, a' kik *Kadikszból* jövéni *Ayamonte* mellé szállottak - ki. Frantzia Marschal *Soult* pedig, a' ki *Sevillától* *Badajoz* felé Gen. *Hill* ellen elő nyomult vólt, *Sevillához* ismét vissza ment, minekutánna *Badajoz* mellett a' *Hill* ármádáját jó vígyázattal lenni találta.

Spanyol Generális *Ballasteros*, a' ki *Malagához* ment vólt *Gibraltár* alól, ide a' *St. Roquei* sántzok megé ismét vissza érkezett, minekutánna a' *Vilate* vezérlése alatt lévő Frantzia seregek onnét *Ximena* felé eltakarodtak vólna.

Valami új tudósítások szerént egy Anglus expedízió, a' melly *Sicilia* mellől már jó ideje hogy elevezvén magát sokáig sohol sem mütatta, *Alicantéhez* kötött - ki.

Orosz Tsotázó mező

A' hivatal szerént való 17-dik Frantzia hadi tudósítás e'képpen következik: —,

„*Gziask*, September 8-dikán. A' Császár' fő hadi szállása Aug. 31-dikén *Velitsaroban*, September 1-ső és 2-dik napjain *Gziaskban* vólt. —

„Sept. 1-ső napján a' Nápolyi Király 10 *Versete* távolságra állott a' fő hadi szálláson túl; ennek balja felől 2 órányira a' Vice-Király, jobja felől pedig ugyan anuyi távolságra Hertzeg *Poniatowszky* állott. Mindenütt történtek néhány ágyúlövések, és kardal való vagdalódzások; 's néhány száz emberek elfogattattak. —

, A' *Gziask* vize a' *Volgába* szakad. Mi tehát e'szerént azon vizeknek mellyékeiken állot-

tunk, a' mellyek a' *Kaspium* tengerbe folynak. A' *Gziask* hajókázható víz egész a' *Volgáig*. —

„*Gziask* városában 8 vagy 10 ezer lelkek találtak. Sok kő és téglá házak, néhány harangos tornyok 's vászony fábrókák vannak benne. Észrevehető, hogy a' szántás vetés ezen országban nagy előmenetelt tett 40 esztendőktől fogva, annyira, hogy azon leírásokhoz, mellyek ezen Ország felől kiadattak, telyességgel nem hasonlít. Krumpli, hüvelykes vetemény, minden féle káposzta és egyéb zöldség dolgában bővség van. A' tsúrek (szériúk) tele vannak. Most az ősz elején vagyunk, és az idő most olyan itt, mint Frantzia Országba Oktober^o elején. —

„A' szökevények, foglyok, és lakosok egy szájjal erősítik, hogy Moskauban és az Orosz ármádánál, a' melly a' külömbkülömb verekedésekben véghetetlen sokat vesztett, a' gondolatok meghasonlottak, és leg nagyobb rendetlenség uralkodik. Az Orosz Generálisoknak egy része feltseréltetett. Úgy látszik, hogy az ármáda' vélekedése nem hagyja helybe a' Hadi Minister *Barklay de Tolly* hadi plánumát; azzal vádolják őtet, hogy különkülön verette-meg a' fegyveres Osztályokat. —

„Hertzeg *Schwartzenberg* Volhyniában van; az Oroszok futnak előtte. —

„*Riga* előtt heves verekegések történtek; mindenkor a' Pruszsusok voltak a' nyertesek. —

„Mi itt (*Gziask* városában) két Orosz hadi tudósításokat találtunk, mellyek a' *Smolenski* és *Drissai* verekedésekről szóllanak. Ezek oly különösseknek lenni látszottak nekünk, hogy ide

iktatni méltónak ítéltük őket (*) Ha az ezek után következő Orosz hadi tudósításokat meg kapjuk, azokat is el fogjuk küldeni a' kiadás végett a' *Monitörnek*. Úgy látszik ezekből a' hadi tudósításokból, hogy az ezeket kiadó újságíró használta azt a' *Moskaiak*' eleibe adatott letzkét, hogy az Orosz népnek nem kell igazat modani, hanem meg kell őtet tsalni hazugságok által. Az Oroszok gyújtották meg *Smolensket*, ők gyújtották meg annak külső városait, midőn látták a' tsata után, hogy mi hidat tsinálunk a' *Dnieperen*. Ők gyújtották meg *Dorogobucz*t, *Viazmát*, és *Gziaskot*; 's a' *Frantziák* őltották meg mind ezeket. Ezt könnyű elhinni. A' *Frantziáknak* nincs hasznok abban, hogy az olyan városokat meg gyújtsák, mellyek az övéik, és hogy ezeknek felégetések által magokat azon haszontól meg foszszák, mellyet ők ezektől várhatnak. Mindenütt tele találtuk a' pintzékét pálinkával, bőrrrel, 's egyéb haszon vehető portékákkal. —

„Ha az Ország elpusztított, 's ha a' lakosok több kárt vallottak, mint sem a' mennyit a' hadakozás magával hozott vólna, annak magok az Oroszok az okai. —

„Az ármáda Sept. 2-dik és 3-dik napjain ki nyugodta magát *Gziask* környékein. —

(*) Mi ezen két Orosz hadi tudósításokat nem teszszük mostide, azért, minthogy már mindkettőt kiadtuk a' 26-dik számú M. Kurirban, egyiket t. i. annak 411-dik, a' másikat pedig 415 dik lapjain, a' hol meg lehet olvasni őket.

„Azt erősítik, hogy az ellenség Mozaik mellett és a Moskai líneák előtt sántzokat készit. —

„Könnyű lovas Oberster *Marbeuf*, a *Kroznoi* mellett (Aug. 14-dikén) történt tsatában az Oroszoknak egy négy szegletű sorban álló batalionjokba a maga regementjével bérontván, bajonét dőfést kapott. —

„Mi itt a *Gziask* vizén 6 hidat tsináltunk.“

Északi Amerika.

A *Ney*-*Jorkból* Jul. 25-dikén indult levelekben e'képen írnak: —,

„Seregeink megtevék az első győzedelmi lépést, a' melly legelevenebb *enthusiasmust* gerjesztett nállunk. Generális *Hull*, a' vezérlése alatt lévő ármádával *Canadába* kiszállott és *Sandwich* városát elfoglalta, a' honnét a' *Canadai* lakosokhoz *hátha* próklamatiózt bocsátott, mellyben azt ígéri nekik, hogy őket Nagy Britanniának járma alól megszabadítja; azt is jelentvén nekik, hogy ő minden esethez készen tartván magát, olyan fegyveres erőt viszen oda, a' melly minden ellentálláson győzedelmeskedni fog. Mostani seregei még tsak az előljáró tsapatját teszik annak az ármádának, mellyet az egyesült Státusok *Canadába* bészállítani szándékoznak. —

„*Sandwich* városanak erősíttetéséhez azonközben hozzá fogatott Gen. *Hull*. Az Anglusok ellenben minden erejeket *Maldennél* gyűjtötték össze, a' hol, mint mutatják, védelmezni akarják magokat. Minthogy magoknak nem sok katonájok van, sok lakosokat a' fegyverfogásra kényszerítettek, Drágább portékáikat azonközben nagy sietséggel hajókra kezdték rakni. —

„Az Egyesült Státusokban lakó Anglusok mindenütt Politziai előljárók eleibe hívatatván, neveiket, idejeket, állapotjokat, és lakhelyeket szorosán felírták, valamint szintén azt az okot is, a' melyre nézve az Egyesült Státusok' földjén vannak.

Az úgy nevezett Szövetségeselek (Föderálisták) és Pátrióták között igen rút veszekedések kezdettek folyni az Egyesült Státusoknak némely helyeiken nevezetesen a' *Baltimorei* vidékeken. A' népnek úgy nevezett Föderalista részei az Anglusokkal tartanak, 's nem akarják az ellenek való hadakozást, az úgy nevezett Pátrióták pedig egészszen néki mérgesültek a' hadakozásnak, Mind két rész a' maga újság levelei által iparkodik a' maga részire hódítani a' népet, a' melly iparkodás már is igen véres veszekedésre adott alkalmatosságot *Baltimorében*, mellynek röviden ennyiben áll a' leírása: — Jul. 20-dikán kijővén a' *Federal Republican* nevű újság levelek, a' nép azon éjjel az újság' kiadójának *Hanssonak* háza előtt özsze sereglett, oly czéllal, hogy az ő házat letépje. Az újságíró-társak azonközben, a' dolgot kétségkívül előre megsajdítván, házi bútorjaikat titkon elvitették onnét, és számos Föderálistákat gyűjtven özsze a' házat ezekkel elfoglaltatták, kik között voltak *Lee* és *Lingham* Generálisok, az *Virginiai*, e' pedig *Georgiai* ember. A' lármázók hozzá fogtak a' ház' ostromlásához, melly tsak abban állott, hogy az ablakokat kövekkel béhajgálták; a' házbéliek ellenben kipuskáztak rájuk, 's két embert meg is öltek és igen sokat megsebesítettek, hanem reggel felé sokak a' házban lévők közzül titkon abból eltávoztak.

Végezetre megérkezett Gen. *Strike* és egy Májor 60 katonákkal a' tsendességnek helyreállítására. *Hanson* és a' barátjai, a' kik a' házban maradtak vólt, arra ajánlották magokat önként a' Generálisnak, hogy ha kezeséget vállal az ő batorságban való maradások eránt, ők magokat által adják a' polgári ítéő széknek. Gen. *Strike* ezt nékiek megígérte, melly után a' házból kijővén a' katonák által körülvétettettek és fogházba kísértettek. —

Ezzel azonközben még nem lett vége a' rút támadásnak, minthogy a' katonaság, a' melly parantsolatot kapott vala, hogy a' fogházat védelmezze, és a' tsendességet fenn tartassa, nem engedelmeskedett. Jul. 21-dikén éjjel ismét özsze gyülekezett a' nép, és a' fogházba bérontván, dühösséggel az abban lévő 26 szerentsétlen foglyokra rohant, és addig botozta őket, míg csak az életnek valami jelét mótatták. *Thomson* nevűt a' foglyok között, nem csak mint a' baromot úgy elverték, hanem egy szekérre felvetvén és magokkal elvivén, hal zsírba megferesztették, 's azután tolluban meghempelygetvén úgy zárták tömlőtze. —

Azt mondják, hogy Gen. *Lee* meghalt a' verés után, 's hogy a' többeknek életekhez is kevés reménség van. Ezek a' ket Generálisok *Lee* és *Lingham*, nagy befolyású emberek vóltak a' magok tartományaikban.

Nagy Britannia.

Azt olvassuk a' *Times* nevű Londoni újságban, hogy *Thorton* Úr, kit az Angliai Ország-lószék Koppenhágába küldött vala, olly véggel, hogy a' Dániai udvart a' megbékéllésre réá ve-

gye, nem érhető - el célját, minthogy a' Dániai Országlószék a' helyett, hogy az Anglus udvar' kívánságait elfogadta volna, inkább 48 battalionoknak özsze gyűjtetések eránt tett rendelkezéseket.

D á n i a.

Hessen-Kasseli *Kresztely* Princznek, a' ki a' Dániai Koronaörökös Herczegaszszont *Károlinát* feleségül veszi, ezen Királyi Hertzegaszszonyál való kézfogása, September' 14-dikén tartatott a' *Friederichsbergi* kastélyban.

Újabb hadi tudósítások az Orosz tsatázó mezőről.

A' Frantziák *Moskauban* vannak — a' honnét e'képpen írtak September' 16-dikán: —,

„A' September 7-dikén történt tsatától fogva három úton nyomult a' Frantzia ármáda elő felé, egyikén a' *Mosaiki* egyenes úton, másikon a' melly *Zvenigorodon* jön által, 's harmadikon a' melly *Kaluga* felé megyen. A' Császári fő hadi szállás Sept. 12-dikén oda hagyta *Gzaisket*, 's ekkor *Petelinába*, 13-dikban *Berovskába*, és 14-dikben *Moskauba* érkezett. Moskaun kívül két *Werste* távolságra, hadi líneák és sántzok voltak készítettve. Ezeket az előre nyomuló Frantzia ármáda, az Oroszoktól oda hagyattatva találta. —

„A' *Moskai* Kormányozó Gróf *Rastopschin* az Orosz őrző seregek onnét való eltávozása után, a' közönséges fogházakból és a' leg aljabb nép közzül valami 9000 embereket felfegyverkeztetvén, ezen sereg védelmezni próbálta magát a' *Kremlöen*; hanem egy *batteria* által, a' melly a' *Czárok*' ezen régi kastélyára tüzelni

kezdett, nem soká mint a' por úgy széllyel szóratott. Elfoglaltatván ezen kastély, ennek fegyveres házában 60,000 puskát és 120 ágyút találtunk. —

„A' nevezett Kormányozó minden előkelőbb kereskedőket és polgárokat, sőt minden közönséges óltó eszközöket és készületeket előre elta- karítottatott vala a' városból. Az aljas nép minden némű gonoszságoknak elkövetésire használta az alkalmatosságot. A' tűz a' városnak néhány részeit pusztítja. —

„A' Császári fő hadi szállás a' Kremlben van.

Ujabb tudósítások Spanyol Országból.

A' M. Kurir 18-dik számú darabjának első és második lapjain egy rövid de fontos tudósítás fordul elő, a' t. i. mellyet a' Marschal *Murmont* Adjutánsa Spanyol Országból *Párisba* a' Hadi Ministerhez hozott a' Jul. 22 dikén történt *Salamankai* verekedésről. Ugyan ezen történetnek egész folyamatjáról környülállásos tudósítást küldött Jul. 31-dikén maga Marschal *Marmont Tudelábol* ugyan tsak a' Ministerhez. Ez is kijött már most a' Monitörben, és sok tekintetekre nézve méltó a' közönség' eleibe. Így következik: —

„Minthogy, Hertzeg Úr! a' Frantzia országgal való közösülésnek félbeszakadása éngemet ezen esztendőbéli táborozástól fogva megakadályoztatott abban, hogy Hertzegségedet időről időre az előforduló történetek felől tudósítassam, erre nézve mostanában azon időponton kezdvén tudósításomat, a' mikor az Anglusok ezen táborozást elkezdették, minden mozdú-

lásokat környülállásosan le-írok egész addig a' szerentsétlen történetig, a' melly nem régen előfordúlt, és a' mellyet mi telyességgel nem vártunk. Én már Májustól fogva tudtam, hogy az Anglus ármáda-nagy erővel fogna a' táborozáshoz hozzá kezdeni; én erről tudósítottam a' Spanyol Királyt, hogy olyan készüléteket tehesen, a' milyeneket jónak fog tartani; hasonló jelentést tétettem Gen. *Kaffarellinél* is, hogy legyen készen, hogy ha az idő eljövénd, nékem segítséget küldhessen. —

„Az eleségszerzésnek rendkívül való nehézsége, és egy nagy számú ármáda' egy helyen való élösködhetésének lehetetlen vólta, okozták, hogy Salamankában tsak 8 vagy 9 Batalionokat tarthattam; azonban a' több tsoportok is közel feküdték, hogy az ármádának minden részei kevés napok alatt hozzám érkezhessenek. —

„Az ellenséges ármáda Jun. 12-dikén által jött az *Agueda* vízen, a' melly nékem 13-dikben tudtomra esvén, kiadtam a' seregeknek öszszegyülekezések eránt való parantsolatokat. Jun. 16-dikán megérkezett az Anglus ármáda *Salamanca* előtt; én 17-dikre vírradó éjjel oda hagytam ezen várost, tsak azon erősségekben hagyván őrző sereget, mellyeket mi nagy iparkodással való munka által megoltalmazható állapotban helyeztettünk vala. Én akkor 6 Fr. mértföldnyi távolságra vissza vontam magam, hanem itt 5 osztályokra szaporítván ármádámat, ismét előre kezdtem nyomúlni, az Anglus szélső vígyázókat elkergettetem, és arra kényszeritettem az ellenséges ármádát, hogy lehető czélzását árúlja-

430
el. Úgy látszott, hogy a' *Sant-Christováli* szép térségű halmokon meg akar verekedni. Az alatt az ármádám' több részei is megérkeztek hozzám. Az ellenség' szép fekvése körül minden féle hadi fordulásokat tettem, de végezetre tsakugyan meggyőződtem a' felől, hogy itt minden felől meggyőzhetetlen akadályok állanak előttünk, és hogy jobb lenne más tsatázó helyre kényszeríteni az ellenséget, mintsem oly helyen megütközni véle, melly nékie igen kedvező vólna. Azonközben egyéberánt is azon kellett iparkodnom, hogy időt nyerhessek a' hadi munkának halasztására, minthogy olyan tudósítást vettem vala kevéssele elelőtt Gen. *Kaffarellitől*, hogy ő éppen seregeinek (az úgy nevezett északi ármádának) özsze gyűjtésekben foglalatoskodván, minden órán segítségemre fogna jönni. Ilyen állapotban maradtak a' környülállások néhány napokig; az ármádák is egymással szemben maradtak, mind addig, míg az Anglusok a' *Salamankai* erősségnek ostromlását ismét hathatósan elkezdték. Minthogy azonban a' Fr. ármádia is közel feködött a' városhoz, naponként tudósítást kaptam abból jeladások által az erősségeknek állapotjok felől. Ju. 25-dikán és 27-dikén azt adták tudtomra a' jelek, hogy még tsak öt napokig védelmezhetik magokat. Én ekkor azonnal arra határoztam magamat, hogy a' *Tormes* vizén által menvén, ennek bal partján dolgozzak. Az *Abai* erősség, mellynek megtartására jó gondom vólt, nagyon könnyítette általmenetelemet; tartalékjaim' számára is igen jó hely vólt ott. Junius' 29-dikét határoztam vala a' vízen való általmeneteire. —

„Az ellenség azonban a' maga tüzeit Jun. 27-dikén kettőztette a' *Salamankai* erősségek ellen, s azokat, az őrző seregnek igen messze úzótt ellentállására reá unván, tüzes golyóbisok által kezdte lövöldöztetni. Szerentsétienségünkre sok száraz fa volt a' letépetett házakból odarakattatva, a' melly meggyuladván hirtelenséggel az egész várban elterjedett a' rettenetes tűz. A' vitéz őrző sereg nem álhatott egyszermind az ellenségnek is a' tűznek is ellene, a' melly az ő oltalmazó készületeit, magazinumait, és eleségit egyszerre semmivé tette, és a' sereget legrettegetesebb állapotra juttatta. Tehát feladni kényszerítetett magát az ellenség' tetteire, minekutánna azt a' dicsőséget meg nyerte magának, hogy az ellenségnek két reá való rohanását visszaverte, és néki 1300, az az, még egyszer annyi emberekből álló kárt tett, a' mennyiből maga ezen őrző sereg állott. Ez a' dolog Jun. 28-dikán délben történt.“ —

(A' többi következik.)

Ezen tudósítást Marschal *Marmont*, mint-hogy a' jobb karját a' golyóbis össze rontotta, a' bal kezével suscribálta. A' rajta kívül megsebesedett Fr. Generálisoknak neveik, *Bonnet*, *Clauzel*, és *Menne*. Elestek Gen. *Ferey*, *Thomieres*, és *Desgraviers*.

A' *Salamankai* ütküzet után következett történetekről ígyszóll a' Monitör: — „*Josef Napoleon* Király ő Catholicus Felsége, kinek fő vezérlése alatt vannak a' Spanyol Országban lévő minden Frantzia ármádák, az Angliai ármádának első mozdulásai után azonnal arra határozta magát, hogy a'

közép ármádához tartozó seregeket azonnal mind össze gyűjtse, oly véggel, hogy a' Raguzai Hertzeg (*Marmont* Marschal) ő Exc.ája ármádájával együtt az ellenségnek eleibe menjen. Julius' 20-dikáig már valósággal össze is gyűjtött vala ő Felsége jó számú sereget, mellyel Jul 21 dike és 24-dike között *Arevalóig* előnyomult. Hanem minthogy a' másik ármádának hátrálása már meg esett vala előbb, hogy sem ő Felsége magát azzal össze tsatólhatta volna: tehát meg kellett ő Felségének elégedni azzal, hogy a' Lord *Vellington* ármádáját tartóztassa, a' melly ezen *diversió* által jól véghez is ment. Hanem, mint-hogy már most az ellenséges ármádának nagyobb része ő Felsége ellen fordult, tehát jónak találta ő F.ige leg előbb is *Madrid*' fedezésire menni, onnét a' maga szolgálatjához leg közelebb lévő személyeket, valamint szintén a' fontosabb dolgokat eltávoztatni. Egy ilyen szállítvány a *Darmagnac* és *Palombini* osztályaiktól fedezettetvén, *Valenciába* már szerentséssen megérkezett, A' Király' fő hadi szállása August. 18 dikán *Villa-Robledóban* vólt az *Andaluziából Cuenca* (Kuen-sza) felé menő ország útban. A' vólt az ő Felsége szándéka, hogy itt lévő seregeit, mint a' környülálások kívánni fogják, vagy a' Déli, vagy pedig az *Arragoniai* ármádával össze tsatolja, hogy az *Anglusokat* jó következással meg támadhassa."

Egyéb Párisi újságok erőssítik, hogy az *Arragoniai* ármáda' vezére Marschal *Suchet* a' maga seregeit össze gyűjtvén, útját *Alicante* felé vette, és hogy *Valentzia* tartományában még mind tartott a' tsendesség.